

TEGEN DE MISSIE, MAAR VOOR MIJN KIND!

DE SPAGAAT VAN VEEL OUDERS

Bram Grandia is vredesactivist, actief binnen de pacifistische beweging 'Kerk en Vrede' en zeer kritisch over de missie Uruzgan. Maar hij is ook vader van een militair die al twee missies in Afghanistan heeft vervuld. Tegen de missie, maar voor je kind...Over leven in spagaat.

De tragische dood van Aldert Poortema en Wesley Schol vormt nog voorpaginanieuws als we dit gesprek voeren. Wat doet dit met jou als vader?

"Ik ben intens geschrokken! Je bent meteen weer terug in de periode dat onze eigen dochter daar was. Toen waren er ook zulke berichten. Je blijft aan het nieuws gekluisterd. Je denkt onmiddellijk aan de ouders, de partners. Het is alsof er binnen in me iets samengeknepen wordt. Ik weet nog dat in de periode dat onze Mirjam daar was, er een radiobericht was dat zei dat een vrouwelijke kapitein van de NAVO troepen was omgekomen. Ze zeiden: we weten nog niet welke nationaliteit. Dan heb je het niet meer. Je hart bonkt in je lijf! Al je politieke en ethische analyses vallen weg, je bent alleen nog maar ouder van je kind"

Je hart bonkt in je lijf! Dan ben je alleen maar ouder van je kind.

Kun je dat niet een beetje rationaliseren? In het Nederlandse snelverkeer lopen onze kinderen toch veel meer risico's elke dag?

"Ja, dat is waar. Onze oudste dochter zit in het leger, de tweede is stewardess, de derde fietst elke dag door het Amsterdamse verkeer. Dat risico is dus veel groter. Maar zo werkt het niet. Want je weet dat Mirjam deel uitmaakt van een oorlog. Je bent daar om het gevecht aan te gaan. Het voelt anders dat je dochter *doelwit* is voor de tegenpartij. Alleen al het feit dat de achternamen van militairen niet gebruikt worden in publicaties, zou dus kunnen betekenen dat je ook hier in Nederland nog doelwit kunt zijn, gesteld dat 'de vijand' daartoe de mogelijkheden zou hebben. Er is een oorlog gaande en dan helpen rationele overwegingen niet meer. Ik heb daarom de kerken opgeroepen tot meer pastorale aandacht voor uitgezonden militairen en hun thuisfront. Dat doe ik niet voor

familie van KLM medewerkers. De militairen zijn uitvoerders van het besluit dat via de politiek door de hele samenleving genomen wordt. Dus we sturen ze met elkaar naar die gebieden toe. Dat vind ik ook het erge van de opmerking, 'Daar hebben ze toch zelf voor gekozen.' Dat is veel te gemakkelijk en veel te zwart wit. De militair voert een taak uit waartoe door de samenleving besloten is. Dan moeten er ook goede spullen zijn, en dan moet er ook goede zorg zijn."

Maakt de dood van nu al veertien Nederlanders je ook boos?

"Ja, je bent kwaad. En dat heeft natuurlijk te maken met mijn politieke analyse. Maar als we Uruzgan nog het voordeel van de twijfel gunnen, neem dan Irak. Met alles wat we intussen weten. Als je nu hoort hoe dat allemaal gegaan is en je bent daar je kind kwijtgeraakt...Ik zou razend zijn! Of helemaal ingeklapt! Ik heb daar nu ook weer moeite mee: dan zijn er weer twee omgekomen, en dan komt er zo'n heel ritueel op gang. Als ik dan de minister van defensie hoor zeggen dat hun dood nog weer een extra stimulans is om door te gaan, denk ik: 'gebruik je die twee doden nou niet als mentale brandstof om de anderen te motiveren dat we moeten

doorgaan? En hoelang dan? Er zijn deskundigen die zeggen dat we in Afghanistan generaties moeten blijven om tot de gewenste doelen te komen. Veel geduld en lange adem dus. Dat kan de politiek dan leren van de kerk, vooral van de zending: Als je iets wilt veranderen, moet je lang blijven. Maar stel je voor dat we nu over ruim twee jaar toch besluiten dat we daar niet aan beginnen. En als dan jouw kind of jouw man daar omgekomen is...Dan voel je je toch bedrogen! Kijk, als je bij een heldere missie met een noodzakelijk en duidelijk doel betrokken bent en je komt daarbij om, zoals een brandweerman kan omkomen bij het uitvoeren van zijn vak, dan denk ik dat je als ouders en nabestaanden naast het verdriet ook trots kunt koesteren. Maar wat moet je met je verdriet als er na 2010 nog niets verbeterd is en we besluiten daar weg te gaan?"

Je ervaart boosheid vanwege een missie waarvan je de zin en effectiviteit betwijfelt. Ben je ook wel eens boos op je dochter, omdat zij dat niet (door)ziet? Omdat ze dit beroep gekozen heeft, met een vader die zich altijd voor het gesprek en tegen het toepassen van geweld heeft verklaard? Opvoeding mislukt?

"Zo zien sommigen in onze kennissenkring dat in elk geval wel. We kregen een kaart van kennissen uit de vredesbeweging. Met de tekst 'Overtuigen,

overtuigen, je moet ze ervan overtuigen! En als het niet lukt, komen wij wel op haar inpraten!' En een collega van Kerk en Vrede zei: 'Hoe haal je het in je hoofd om zo'n thuisfrontmiddag voor familie van militairen te organiseren, je moet je van die hele missie en alles wat ermee samenhangt distantiëren!' Maar ik moet accepteren dat mijn kind die keuze heeft gemaakt. Daar kan ik het wel niet mee eens zijn, maar ik moet het accepteren. Mirjam en ik waren onlangs samen te gast bij een bijeenkomst in Wierden en toen zei ze op zeker moment: 'mijn vader en ik zijn allebei op onze eigen manier idealisten, we knokken allebei op een andere manier ergens voor!' En ze vertelde dat heel veel van haar collega's, militairen dus, bepaalde idealen hebben. Alleen verschillen we over de weg waarlangs we die idealen kunnen bereiken. En daarover kun je wel botsen met elkaar, anders dan wanneer ze bij de brandweer zou zijn...Maar ik blijf loyaal aan haar en als zij van mening is dat daar in Afghanistan letterlijk voor vrede gevochten moet worden, dan moet ik dat respecteren. We hebben veel gediscussieerd, maar ik heb nooit gezegd: dat moet je absoluut nooit doen! "

Het was zo'n lieve mail ... en het klonk zo als een afscheidsmail...

Eigenlijk is je dochter met haar idealisme toch heel loyaal aan haar opvoeding, aan het idealisme daarin....

"Ja, absoluut! Dat merk ik ook elke keer. Kom niet aan de idealen van mijn vader, want dan kom je aan mij! En tegelijkertijd is er ook die andere kant. Dan hoor ik haar zeggen: 'wij binnen de krijgsmacht doen tenminste iets.' Dat raakt mij dan wel weer pijnlijk, dan moet ik een stap terugdoen.

Ik ben er namelijk van overtuigd dat het ook moed vergt om soms wat langer te wachten met iets te doen. Ik weet wel dat pacifisme soms heel laf kan klinken. Maar of onze westerse neiging om in te grijpen, te begrijpen, te grijpen nou altijd tot oplossingen leidt..."

Ik denk dan ook dat het percentage relatieproblemen rond dit soort ernstmissies toeneemt en dat er gigantische druk op gezinnen en relaties staat. Het feit dat uitzending naar ernstmissies steeds meer normaal wordt, betekent ook dat de druk op het thuisfront steeds groter gaat worden.

"Op gegeven moment stuurde ze vanuit Uruzgan een mail. Mijn vrouw en ik keken elkaar aan, en mijn hart bonkte in mijn lijf, want het was zo lief, en het klonk zo als een afscheidsmail...Dat was, zo hoorden we achteraf, aan de vooravond van een operatie waarover ze natuurlijk niet mocht schrijven. De volgende dag zijn ze urenlang in een vuurgevecht verwickeld en beschoten. Het was zo'n lieve mail. Daaraan merk je: zij zendt ook een boodschap uit. Zij heeft ook gedacht, 'dit wil ik gezegd hebben'. Veel ouders zullen dat herkennen. Je leest dan zo'n mail en je denkt: 'Hoe moeten we dit decoderen? Lezen we er misschien teveel in? Of probeert ze ons te beschermen en zorg en angst te besparen? Door ons het gevoel te geven dat het allemaal wel goed gaat?' Militairen opereren binnen een organisch verband, dat geeft het goede gevoel van 'samen'. Maar als thuisfront ben je geïndividualiseerd. Je zit alleen thuis. Als IKON - pastor kreeg ik een vrouw van een militair aan de lijn, die me zei: 'Ik heb vier kinderen en ik heb nu geleerd dat ik ze zelf kan opvoeden. Ik wil er niet aan wenen dat het normaal wordt dat mijn man niet thuis is en ik denk momenteel daarom heel goed na of ik op deze manier wel verder met hem wil.' Dat klonk zo resoluut, alsof ze eigenlijk al besloten had... Ik denk dan ook dat het percentage relatieproblemen rond dit soort ernstmissies toeneemt en dat er gigantische druk op gezinnen en relaties staat. Het feit dat uitzending naar ernstmissies steeds meer normaal wordt, betekent ook dat de druk op het thuisfront steeds groter gaat worden."

Vredesactivist, loyaal aan je idealen en loyaal aan je dochter. ... Verwarrend?

"Ja, soms heel erg! Onlangs was er op een bijeenkomst waar Mirjam en ik spraken, een mevrouw die zich nogal kritisch uitliet over de zorg die defensie biedt aan militairen die met posttraumatische stress te maken hebben. En tot mijn eigen verbazing zat ik ineens defensie te verdedigen. En even verwarrend was het dat Mirjam toen zei: 'Je kunt bij defensie nog naar huis als je goudvis overleden is!' Die felheid trof me sterk. Ik combineerde dat met haar reacties op vriendinnen die zuchtend en kreunend met hun studie bezig zijn, met een bepaalde hardheid die ze soms toont tegenover ons, haar zussen, haar vriendinnen...Iets van 'Ik heb de ellende gezien daar in Afghanistan, dus bespaar me je gezeur!' Mij heeft het zien van de film 'Warriors' erg geholpen om dergelijke reacties te kunnen plaatsen en niet te onderschatten wat het uitgezonden zijn in een oorlogsgebied of voormalig oorlogsgebied met mensen kan doen. Maar ook bij mezelf merk ik een bepaalde verharding als ik bijvoorbeeld zo'n kaart krijg van mensen die me beklagen om de keuze van mijn dochter. Dan vloek ik inwendig en

dan bouw ik een pantser om me heen om dit soort pijlen niet te laten binnenkomen. Met als effect dat ik dichterbij mijn dochter kom te staan, maar vervreemdt van vroegere geestverwanten. Dat gevoel had ik heel sterk door een brief van een collega van Kerk en Vrede die me bekritiseerde omdat ik als Ikon pastor opeiep tot aandacht in de kerken voor de militairen in Afghanistan en hun thuisfront. Dat had ik van hem niet mogen doen, want volgens hem is die missie helemaal fout. Ja zeg, dat mag dan zo zijn, maar dat betekent toch niet dat we de mensen die daar zitten, maar laten barsten! Alsof Jezus ooit zou zeggen: dit schaap is toch verloren, daar steken we geen energie meer in...' Waarbij het natuurlijk ook nog geen uitgemaakte zaak is wie nou eigenlijk de verloren schapen zijn. In de vredesweek kwam er na afloop van een lezing iemand naar me toe en zei 'sterkte met zo'n dochter!' Zoiets maakt de vriendschap kapot. Zo raak je mensen kwijt. Ik blijf betrokken bij Kerk en Vrede, maar het is veel spannender geworden, de werkelijkheid blijkt veel gecompliceerder. Het mooie van die avonden waarop ik samen met Mirjam optreed, is dat we aan ouders en familie kunnen laten zien dat je inhoudelijk zeer zwaar van mening kan verschillen, maar toch heel hecht met elkaar verbonden kunt zijn. Het is een spagaat. Maar het is niet onmogelijk en je krijgt een relatie met diepgang!"

Kees van der Zwaard en Henk Fonteyn

Bram Grandia (1948) is in deeltijd IKON pastor en daarnaast gemeentepredikant in Wehl. Als voorzitter van de theologische werkgroep van 'Kerk en Vrede' heeft hij zich herhaaldelijk uitgesproken tegen de missie Uruzgan. Zijn dochter Mirjam is officier bij de Koninklijke Landmacht en in recente jaren uitgezonden geweest naar Bosnië, Kaboel en Uruzgan. Vader en dochter trekken af en toe samen op uitnodiging het land in om te spreken over hun idealen, over hun verschillende opvattingen over de weg naar die idealen, over de spanning in de relatie vader/dochter die daardoor ontstaat en hoe ze in die spanning toch loyaal aan elkaar weten te blijven.

Vechten voor Vrede en Vrijheid